

Regionernes Videncenter
for Miljø og Ressourcer

VMR-håndbog om undersøgelse og afværgelse af forureninger med PFAS – forbindelser

8. marts 2017

*Lisbeth Fomsgaard Bergman
Kemiingeniør*

Hvem står bag håndbogen ?

Rådgivere

Projektholder Niras – Jacqueline A. Falkenberg

Underleverandør Rambøll – Dorte Harrekilde

Følgegruppe

VMR Lisbeth Fomsgaard Bergman /Nanna Isbak Thomsen

Hovedstaden Arne Rokkjær, Rikke Howitz

Syd Agnieszka T. Bentzen, Klaus Bundgaard Mortensen

Midt Karsten Munch Andersen

Nord Henrik Nordtorp

Sjælland Hanne Bahne, Lisbeth Fomsgaard Bergman

Hvorfor en håndbog ?

- Give Regioner og rådgivere **et godt værktøj som er målrettet og praktisk anvendeligt** til at planlægge, tilrettelægge og udføre undersøgelses- og afværgeprojekter af PFAS forureninger.
- **Bedste praksis** for undersøgelser og afværge af PFAS forureninger samlet og beskrevet ét sted.
- **Fokus på relevante aspekter** vedr. PFAS forbindelser som adskiller sig fra almindelig praksis.
- **God erfaring med "håndbogskonceptet"** fra "Håndbog om chlorerede stoffer i jord og grundvand" fra 2003.

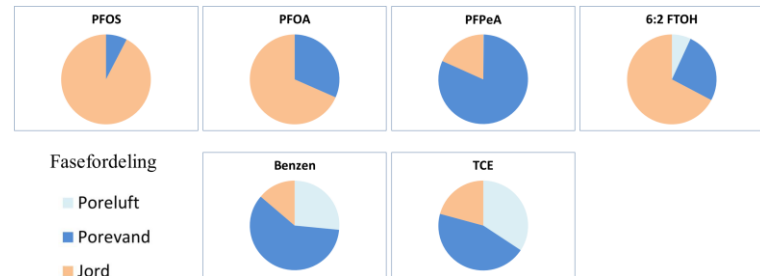
PFAS håndbog / Anvendelse, farlighed og grænseværdier

- Generelt om PFAS
- Nomenklatur
- Historisk udvikling og regulering
- Brancheanvendelser
- Miljø- og sundhedsmæssige konsekvenser
Farlighed over for mennesker og biota, herunder opkoncentrering i fødekæden
- Grænseværdier, luft, jord, grundvand, biota
DK, Sverige, Tyskland, EU m.v.

PFAS håndbog / Egenskaber og stoftransport

- Fysisk-kemiske egenskaber
- Nedbrydelighed
- Fordeling i luft, jord, grundvand og overfladevand
- Atmosfærisk nedfald – betydning for baggrundsniveau
- Udvaskningspotentiale
- Optagelse i biota og fødekæden
- Transport i jord og grundvand
Mættet/umættet
- Afgrænsning af stofgruppen

PFAS håndbog / Analytiske teknikker og krav til prøvetagning

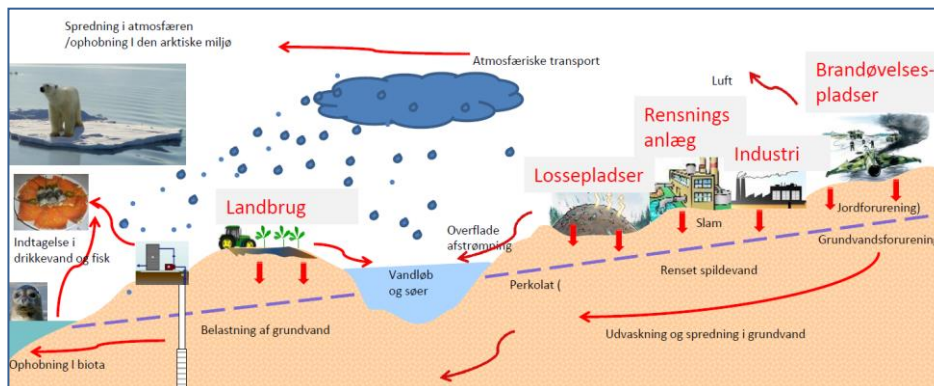
- Analytiske teknikker
- Prøvetagning af forskellige media: luft, vand og jord og biota
- Prøvetagningsmateriale og risiko for krydskontaminering, afgivelse og optagelse.
- Opbevaring af prøvemateriale

PFAS håndbog / Konceptuelle modeller

Konceptuel model for jordforurening, grundvand, poreluft, atmosfærisk luft, og overfladevand samt biota ved:

- Terrænnære spild fra punktkilder
- Uidentificerede kilder ved lossepladser
- Uidentificerede diffuse kilder

PFAS håndbog / Indledende undersøgelser

- Strategier for indledende undersøgelser
- Typiske undersøgelsestiltag
- Datahåndtering og risikovurdering ved de indledende undersøgelser
- Gode råd og faldgruber

PFAS håndbog / Videregående/detaljerede undersøgelser

- Strategier for videregående undersøgelser
- Diverse nyttige undersøgelsesteknikker
- Datahåndtering og risikovurdering ved videregående/detaljerede undersøgelser
- Gode råd og faldgruber

PFAS håndbog / Afværgeforanstaltninger

- »**State of the art**« for afværgeteknologien. Oversigt over mulige metoder og evt. oplysninger om effektivitet, usikkerheder og udfordringer, samt om de er afprøvet i praksis
- **Fremtidsmuligheder**